

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 grudnia 2017r.

Sąd Okręgowy w Suwałkach I Wydział Cywilny w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSO Alicja Wiśniewska
Sędziowie:	SSO Elżbieta Iwona Cembrowicz SSO Małgorzata Szostak - Szydłowska (spr.)
Protokolant:	st. sekr. sąd. Ewa Andryszczyk

po rozpoznaniu w dniu 20 grudnia 2017 roku w Suwałkach

na rozprawie

sprawy z powództwa **E. C. (1)**

przeciwko **E. C. (2)**

o ustalenie wygaśnięcia obowiązku alimentacyjnego lub obniżenie alimentów

na skutek apelacji powoda E. C. (1)

od wyroku Sądu Rejonowego w Elku III Wydziału Rodzinnego i Nieletnich

z dnia 25 września 2017 roku sygn. akt III RC 206/17

I. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że:

a) alimenty zasądzone od powoda E. C. (1) w pkt I ppkt b wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 11 sierpnia 2016 roku sygn. akt I A Ca 234/16 na rzecz pozwanej E. C. (2) w kwocie po 600,- (sześćset) złotych miesięcznie obniża do kwoty po 50 (pięćdziesiąt) złotych miesięcznie płatne z góry do dnia 10 – go każdego miesiąca z ustawowymi odsetkami za opóźnienie na wypadek uchybienia terminowi płatności którejkolwiek z rat poczynając od dnia 25 września 2017 roku;

b) oddala powództwo w pozostałej części;

c) zasądza od pozwanej na rzecz powoda kwotę 2.177,- (dwa tysiące sto siedemdziesiąt siedem) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu;

II. oddala apelację w pozostałej części;

III. zasądza od pozwanej na rzecz powoda kwotę 1.080,- zł (jeden tysiąc osiemdziesiąt) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu przed Sądem II-giej instancji.

UZASADNIENIE

Powód E. C. (1) wystąpił z powództwem przeciwko E. C. (2), w którym domagał się ustalenia wygaśnięcia obowiązku alimentacyjnego ustalonego wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 11 sierpnia 2016 r., sygn. akt I ACa 234/16 zmieniającym wyrok Sądu Okręgowego w Suwałkach z dnia 21 grudnia 2015 r., sygn. akt I C 304/15, alternatywnie wniósł o obniżenie z dniem 03 lipca 2017 r. alimentów na rzecz pozwanej E. C. (2) z kwoty po 600 zł miesięcznie do kwoty po 50 zł miesięcznie.

W uzasadnieniu powód podniósł, że małżeństwo stron zostało rozwiązane wyrokiem Sądu Okręgowego w Suwałkach z dnia 21 grudnia 2015 r., sygn. akt I C 304/15 z winy obu stron. Powyższe orzeczenie zostało zmienione wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 11 sierpnia 2016 r., sygn. akt I ACa 234/16, o tyle, że rozwód orzeczono z winy powoda. Ponadto zasądzone od powoda E. C. (1) na rzecz pozwanej E. C. (2) alimenty w kwocie po 600,00 zł. Według strony powodowej w dacie ustalania powyższego obowiązku alimentacyjnego powód prowadził działalność gospodarczą w zakresie usług hotelowych na nieruchomości stanowiącej wspólny majątek stron. Jednakże w wyniku podziału majątku wspólnego przez Sąd i zasądzenia od powoda na rzecz pozwanej kwoty 180.000,00 zł powód zmuszony był sprzedać powyższą nieruchomość w celu spłaty pozwanej. Tym samym powód zaprzestał prowadzenia działalności gospodarczej, a jego sytuacja finansowa uległa znacznemu pogorszeniu. Powód zamieszkał z rodzicami, od których wkrótce zmuszony jest się wyprowadzić. Utrzymuje się z oszczędności pozostałych ze sprzedaży nieruchomości. Z uwagi na wiek oraz problemy zdrowotne nie jest w stanie podjąć pracy. Zgoła odmiennie w ocenie powoda przedstawia się sytuacja pozwanej. Z tytułu spłaty w wyniku podziału majątku wspólnego pozwana otrzymała od powoda kwotę 180.000 zł Zamieszkuje obecnie w M. wraz z córką i jej rodziną. Podczas pobytu w Polsce przebywa w domu należącym do rodziców pozwanego.

W odpowiedzi na pozew E. C. (2) wniosła o oddalenie powództwa w całości. Podniosła, że obowiązek alimentacyjny powoda nie wygasł, nie zaistniały również żadne okoliczności, które uzasadniałyby zmianę tego obowiązku poprzez obniżenie świadczeń alimentacyjnych z kwoty 600 zł na kwotę po 50 zł. Według pozwanej z tytułu sprzedaży nieruchomości powód dysponuje kwotą 75.491,62 zł oraz innymi, nieokreślonymi bliżej oszczędnościami, gdyż nie pracując jest w stanie zaspokoić swoje potrzeby, a także spełniać ciężący na nim obowiązek alimentacyjny względem pozwanej. Ponadto w ocenie strony pozwanej powód nie przedstawił żadnej dokumentacji dotyczącej jego stanu zdrowia, a świadczącej o niemożności wykonywania przez niego pracy zarobkowej, a konkretnie - wskazującej jednoznacznie, że jest on niezdolny do pracy częściowo lub całkowicie. Fakt zaś otrzymania przez pozwaną stosownej spłaty z tytułu podziału majątku wspólnego nie zmienił jej sytuacji majątkowej - kwota ta bowiem należała się jej w związku z podziałem tego majątku i do momentu dokonania spłaty stanowiła wierzytelność przysługującą jej w stosunku do powoda. Co więcej zdaniem pozwanej nie zmieniły się jej możliwości zarobkowe, pozwana po przebytych chorobach nowotworowych w dalszym ciągu jest pod stałą kontrolą lekarza, cierpi na niedoczynność tarczycy, osteoporozę i inne schorzenia związane z wiekiem, w tym również na celiakię wymagającą ścisłej diety generującej znacznie zwiększone wydatki na żywność. Jedyne jej źródłem dochodu jest renta rolnicza w kwocie 854,00 zł miesięcznie.

Wyrokiem z dnia 25 września 2017 r. w sprawie o sygn. akt: III. RC. 206/17 Sąd Rejonowy w Elku alimenty zasądzone od powoda E. C. (1) w pkt I ppkt b wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 11 sierpnia 2016 r., sygn. akt I ACa 234/16 na rzecz uprawnionej do alimentów byłej małżonki E. C. (2) w kwocie po 600 złotych miesięcznie, obniżył do kwoty po 300 zł miesięcznie płatne z góry do dnia 10-go każdego miesiąca z ustawowymi odsetkami w przypadku opóźnienia w terminie płatności każdej z rat do rąk uprawnionej do alimentów E. C. (2) poczynając od dnia 25 września 2017 r., a w pozostałym zakresie oddalił powództwo. Rozstrzygając o kosztach postępowania, Sąd ten zniósł je wzajemnie między stronami.

Powyższe rozstrzygnięcie zapadło w oparciu o następujące ustalenia faktyczne i rozważania prawne:

Wyrokiem z dnia 21 grudnia 2015 r., sygn. akt I C 304/15 Sąd Okręgowy w Suwałkach rozwiązał małżeństwo stron przez rozwód. Powyższe orzeczenie zostało zmienione wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 11 sierpnia 2016 r., sygn. akt I ACa 234/16, o tyle, że rozwód orzeczono z winy powoda E. C. (1). Ponadto zasądzono od powoda E. C. (1) na rzecz pozwanej E. C. (2) alimenty w kwocie po 600 zł, płatne z góry do dnia 10-go każdego miesiąca z ustawowymi odsetkami za opóźnienie.

Postanowieniem z dnia 15 czerwca 2015 r. w sprawie I Ns 4/12 Sąd Rejonowy w Elku dokonał podziału majątku wspólnego stron o łącznej wartości 360.000,00 zł w ten sposób, że przyznał E. C. (1) działkę gruntu w użytkowaniu wieczystym wraz ze znajdującym się na niej budynkiem mieszkalno - usługowym stanowiącym odrębną nieruchomość położoną w E., przy ul. (...), zaś tytułem spłaty zasądził od E. C. (1) na rzecz E. C. (2) kwotę 180 000,00 zł płatną w 7 ratach.

W dniu 25 maja 2017 r. powód dokonał sprzedaży w/w nieruchomości za kwotę 315.000,00 zł. Kwota 149.508,38 zł została przekazana Komornikowi Sądowemu przy Sądzie Rejonowym w Elku M. P. w celu spłaty należności egzekwowanych przez pozwaną od powoda w sprawach Km 784/16 i Kmp 5/17. Dodatkowo kwotę 70.000,00 zł kupujący zobowiązał się przekazać na rzecz pozwanej w terminie do dnia 15 lipca 2017 r. Powodowi pozostała kwota 75.491,62 zł oraz kwota 20.000,00 zł otrzymana przed podpisaniem aktu notarialnego.

W dniu 20 czerwca 2017 r. pełnomocnik powoda zwrócił się z pisemnym zapytaniem do pozwanej, czy wyraża zgodę na wygaśnięcie obowiązku alimentacyjnego wobec niej z dniem 01 czerwca 2017 r. W piśmie wskazano na trudną sytuację finansową powoda oraz uzyskanie przez pozwaną kwoty 180.000,00 zł tytułem spłaty udziału w wyniku podziału majątku wspólnego stron.

Powód E. C. (1) ma obecnie 63 lata. Do dnia 31 maja 2017 r. prowadził działalność gospodarczą pod nazwą C. E. H. - restauracja (...). Po zamknięciu działalności gospodarczej i sprzedaży nieruchomości na której prowadził działalność, powód zamieszkał wspólnie z rodzicami. Z uwagi jednak na istniejący pomiędzy powodem a rodzicami wieloletni konflikt powód zmuszony jest opuścić dotychczasowe miejsce zamieszkania. Obecnie powód ponosi wydatki w wysokości 700 zł miesięcznie (250 zł - opał, 100 zł - prąd, 50 zł - gaz, 50 zł - woda, 100 zł - leki, 100 zł - wizyty lekarskie, 50 zł - telefon). Powód nie pracuje, zarejestrowany jest w Urzędzie Pracy w E. od dnia 6 października 2016 r. jako osoba bezrobotna, bez prawa do zasiłku, utrzymuje się z oszczędności w kwocie 38.000,00 zł. Od wielu lat (co najmniej od 2007 r.) powód leczy się w poradni zdrowia psychicznego z powodu zaburzeń depresyjno-lękowych. Leczy się również neurologicznie. W 2017 r. zgodnie z wyrokiem karnym powód świadczył prace społeczne w miejskim szpitalu w E.. Powód pozostaje w konflikcie zarówno ze swoimi rodzicami, jak również ze swoimi dziećmi.

Pozwana E. C. (2) ma obecnie 61 lat. Źródło jej utrzymania stanowi renta rolnicza w kwocie 854,00 zł miesięcznie oraz alimenty od powoda w wysokości 600 zł miesięcznie. Od 2010 r. pozwana dwukrotnie przeszła chorobę nowotworową. Obecnie jej sytuacja zdrowotna jest pod tym względem stabilna, jednakże pozwana zmagą się z niedoczynnością tarczycy, osteoporozą oraz celiakią, co powoduje konieczność stosowania ścisłej diety i generuje dodatkowe koszty żywienia. W ciągu roku pozwana większość czasu spędza u córki i jej rodziny w Luksemburgu, zajmuje się tam głównie opieką nad wnukami. Podczas pobytu w Polsce pozwana zamieszkuje razem z teściami. Zajmuje wówczas wraz z synem mieszkanie na pierwszym piętrze domu. Powierzchnia mieszkania stanowi ok. 50 m², składa się z 3 pokoi. Na przeprowadzenie remontu mieszkania pozwana przeznaczyła kwotę 25.000,00 zł. Kwotę 180.000,00 zł otrzymaną z tytułu spłaty udziału w majątku wspólnym pozwana zamierza przeznaczyć na zakup mieszkania.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Rejonowy uznał, że roszczenie E. C. (1) o obniżenie alimentów zasługiwało na uwzględnienie w części tj. do kwoty po 300 zł miesięcznie. W pozostałym zaś zakresie, w tym powództwo o ustalenie wygaśnięcia obowiązku alimentacyjnego jako niezasadne podlegało oddaleniu.

Na gruncie art. 138 k.r.o. Sąd Rejonowy wskazał, że od daty prawomocnego ustalenia obowiązku alimentacyjnego w wyroku Sądu Apelacyjnego, sytuacja materialno-bytowa uprawnionej do alimentacji - E. C. (2) zmieniła się na jej korzyść, jednocześnie możliwości zarobkowe zobowiązanego do alimentacji - E. C. (1) uległy znaczącemu obniżeniu. Sąd ten podniósł, że podstawą powództwa opartego na w/w przepisie mogą być wyłącznie nowe okoliczności, które zaistniały dopiero po prawomocnym zakończeniu poprzedniej sprawy dotyczącej alimentów. Do takich zaś okoliczności nie można zakwalifikować złego stanu zdrowia powoda. Już bowiem od co najmniej 2007 r. powód cierpiał na zaburzenia depresyjno-lękowe, nieco później rozpoczął leczenie neurologiczne. Dolegliwości te nie utrudniały mu aktywnego prowadzenia działalności gospodarczej oraz wykonywania prac społecznych w miejskim szpitalu.

Sąd Rejonowy zwrócił jednak uwagę, iż sprzedaż hotelu i zamknięcie w związku z tym prowadzonej działalności gospodarczej (do czego zmusiła powoda jego ówczesna sytuacja) znacząco wpłynęło na obniżenie możliwości zarobkowych powoda. Nie oznacza to mimo to, że powód w ogóle możliwości tych nie posiada. W ocenie Sądu Rejonowego, z uwagi na wiek przedemerytalny powoda oraz związany z tym stan zdrowia nie można oczekiwać od niego takiej aktywności na rynku pracy jak od osoby będącej w sile wieku. Nie można od niego wymagać, aby jego dochody były na poziomie co najmniej tych uzyskiwanych z prowadzonej uprzednio działalności gospodarczej. W zakresie jego możliwości leży natomiast uzyskanie dochodu na poziomie tzw. najniższej krajowej tj. 1.459 zł netto. Dodatkowo powód dysponuje jeszcze oszczędnościami uzyskanymi ze sprzedaży nieruchomości. W związku z tym Sąd Rejonowy uznał, że w zakresie obecnych możliwości zarobkowych i finansowych powoda mieści się kwota 300 zł tytułem alimentów na rzecz byłej małżonki.

W ocenie Sądu Rejonowego, powód nie jest w stanie sprostać obowiązkowi alimentacyjnemu na ustalonym poziomie, a dalsze jego utrzymywanie w tym kształcie doprowadzi do wpędzenia go w stan zubożenia, niedostatku. Skoro zatem pozwana posiada substrat majątkowy w wysokości 180.000,00 i do tego posiada zabezpieczone potrzeby mieszkaniowe (przebywa bowiem u córki w Luksemburgu, w Polsce natomiast posiada wyremontowany apartament u teściów o powierzchni ponad 50 m²) to kwotę tę winna przeznaczyć na swoje pozostałe niezaspokojone potrzeby. Dodatkowo Sąd Rejonowy zważył, że sytuacja pozwanej uległa istotnemu polepszeniu. Przede wszystkim posiada stały dochód, a uzyskiwana przez nią renta rolnicza uległa podwyższeniu do kwoty 854,00 zł. Ponadto pozwana dokonała remontu piętra domu u teściów, które obecnie należy do jej dyspozycji. Pozwana również w przeciwieństwie do powoda może liczyć na wsparcie finansowe dzieci (którzy sfinansowali remont w kwocie 25.000,00 zł).

Ponadto Sąd Rejonowy zwrócił uwagę, że brak jest dowodu na to, by sytuacja stron w porównaniu z datą poprzedniego orzeczenia w przedmiocie alimentów uległa tak znaczącej zmianie, aby uzasadnionym było uchylene ciężącego na powodzie wobec pozwanej obowiązku alimentacyjnego, bowiem możliwości zarobkowe zobowiązanego, nie uległy zmianie na tyle, aby mówić o całkowitym zniesieniu obowiązku alimentacyjnego powoda względem byłej małżonki.

W tych warunkach Sąd Rejonowy uznał, że powód powinien sprostać obciążającemu go obowiązkowi alimentacyjnemu względem pozwanej w wysokości 300 zł miesięcznie. Strony będą dysponować zbliżonymi kwotami na swoje utrzymanie (854,00 zł renta rolnicza pozwanej + 300,00 zł alimentów = 1.154,00 zł; dla porównania – 1.459,00 zł - możliwe do uzyskania przez pozwanego wynagrodzenie - 300,00 zł tytułem alimentów na rzecz byłej żony = 1.159,00 zł).

O kosztach procesu, Sąd Rejonowy orzekł na podstawie art. 100 k.p.c., mając na uwadze fakt, że żadna ze stron procesu go nie wygrała.

Apelację od powyższego wyroku wniósł powód E. C. (1) zaskarżając go w zakresie pkt II i zarzucił Sądowi Rejonowemu:

1) obrazę przepisów prawa materialnego poprzez naruszenie art. 135 § 1 k.r.o. w zw. z art. 138 k.r.o. polegającą na błędnym przyjęciu przez Sąd I instancji, że sytuacja osobista stron pozwala jedynie na częściowe uwzględnienie powództwa. Istotną okolicznością jest, że pozwana, jak sama przyznała od około 6 lat przebywa u córki w L. i tam ma swoje centrum życiowe, pomaga w wychowaniu wnuków, prowadzi z nimi wspólne gospodarstwo domowe. Z jej

wyjaśnieniu wynika również, że pozwana mogłaby opiekować się innymi dziećmi jednakże nie podjęła żadnych kroków, aby znaleźć jakiegokolwiek zatrudnienie. Dodatkowo pozwana otrzymuje stałe świadczenie rentę rolniczą w kwocie 854,00 zł oraz posiada znaczne oszczędności 180.000,00 zł z tytułu spłaty z podziału majątku wspólnego. Jej sytuacja materialna jest na tyle dobra, że pozwana przez kilka miesięcy miała zgromadzoną w/w kwotę na rachunku bankowym nieoprocentowanym. Przy założeniu przykładowo lokaty terminowej 3 miesięcznej w Banku (...) S.A. O/E., której oprocentowanie w skali roku wynosi 1,7% (okoliczność ustalona przez pełnomocnika powoda z pracownikiem banku), pozwana otrzymałaby czysty dochód (po wcześniejszym potrąceniu podatku od dochodów kapitałowych) w wysokości 771,00 zł, w rozbięciu na miesiące 257,00 zł. Ponadto pozwana w Polsce ma zapewnione potrzeby mieszkaniowe, ma do dyspozycji apartament o powierzchni 50 m², w którym dokonała remontu o wartości 25.000,00 zł. Sytuacja powoda znacznie jest gorsza niż jego byłej małżonki. Ponadto pod rozważenie należy wziąć okoliczność, że powód ma 63 lata i jest osobą bezrobotną. Do czasu sprzedaży nieruchomości przy ul. (...), prowadził działalność gospodarczą - usługi hotelowe. Okoliczność pominięta przez Sąd I Instancji, że powód z uwagi na bardzo złą sytuację finansową i życiową, a także wywiązanie się z zobowiązań nałożonych przez Sąd Rejonowy w Ełku w zakresie spłaty pozwanej z tytułu podziału majątku, zmuszony był sprzedać przedmiotową nieruchomość. Jednocześnie spowodowało to utratę zatrudnienia. Mając na uwadze wiek powoda, jego problemy zdrowotne, ma on trudności w znalezieniu pracy, którą byłby w stanie wykonywać. Obecnie jest zmuszony utrzymywać się z oszczędności z pozostałych ze sprzedaży domu będącego składnikiem majątku wspólnego stron. Także powód nie dysponuje tak jak pozwana stałym źródłem dochodu jak i oszczędnościami w tak dużej kwocie, tj. 180.000,00 zł. Każdego miesiące ulegają one uszczupleniu o bieżące jego utrzymanie. Nie może on również przeznaczyć tych pieniędzy na zakup mieszkania, gdyż po pierwsze jest ich za mało, po drugie są to jedyne dochody, które ma na swoje utrzymanie do uzyskania wieku emerytalnego. Dodatkowo ma sytuację niepewną w zakresie swojego obecnego miejsca zamieszkania, tj. w domu swoich rodziców, którzy podejmują czynności eksmisyjne w stosunku do jego osoby. E. C. (1) nie ma wsparcia ani w rodzicach ani w dzieciach. Ostanie się orzeczenia Sądu I instancji jest krzywdzące dla powoda, albowiem pozwana zdecydowanie znajduje się w stabilniejszej sytuacji finansowej i życiowej niż E. C. (1),

2) sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego wskutek naruszenia przepisów postępowania, które mogło mieć wpływ na wynik sprawy, a mianowicie art. 233 § 1 k.p.c.:

a) przez dokonanie oceny dowodów w sposób nasuwający zastrzeżenia z punktu widzenia zasad logicznego rozumowania. W świetle tych zasad nie można zaakceptować ustaleń Sądu, który przyjął, że roszczenie powoda E. C. (1) zasługuje jedynie na uwzględnienie w części, podczas gdy materiał zgromadzony w sprawie daje podstawę do ustalenia, że obowiązek alimentacyjny powoda wobec byłej małżonki wygasł co do całej kwoty. Pozwana może mieć dodatkowe stałe dochody w wysokości 257,00 zł miesięczne z tytułu ulokowania swoich oszczędności (180.000,00 zł) na lokacie w banku,

b) przez uznanie, że powód jest w stanie osiągnąć dochód na poziomie najniższej krajowej, podczas gdy jego obecny stan zdrowia oraz wiek dyskwalifikują go jako osobę atrakcyjną dla pracodawcy, albowiem szukają oni pracowników zdrowych, silnych, a przede wszystkim w sile wieku. Skarżący nie spełnia takich kryteriów, dlatego też nie ma możliwości zarobkowych, które Sąd I instancji przyjął za podstawę orzeczenia. Nawet przy założeniu, że powód znalazłby pracę za wynagrodzeniem minimalnym, jego sytuacja finansowa i życiowa nie pozwalałaby na regulowanie alimentów w kwocie 300,00 zł, a sytuacja pozwanej byłaby i tak lepsza niż jego. Pozwana dysponuje kwotą 854 zł z tytułu renty, też mogłaby otrzymywać dochód z lokat 257,00 zł oraz wynagrodzenie za opiekę nad dziećmi od 800-1000 zł poprzez podjęcie takiej pracy, jak sugeruje Sąd I Instancji. Należy zakładać, że takie kwoty otrzymuje od córki za opiekę na jej dziećmi. Przy takim założeniu łączny dochód powoda byłby 1.507,00 zł (wynagrodzenie za pracę - 1.454,00 zł oraz kwota 53,00 zł z tytułu miesięcznych dochodów od lokaty terminowej sumy 38.000,00 zł), a pozwanej od 1.811,00 zł do 2.111,00 zł,

c) przez uznanie, że trudno mówić o nagłej i radykalnej zmianie w zakresie stanu zdrowia od czasu gdy orzekane były ostatnie alimenty, skoro powód cierpi od lat na wskazane schorzenia. W czasie orzekania przez Sąd Apelacyjny w Białymstoku schorzenia te również miały wpływ na życie powoda, jednakże w tamtym okresie prowadził on już

działalność gospodarczą, istniał na rynku lokalnym i nie musiał starać się o zatrudnienie u innych pracodawców. Obecnie natomiast jest osobą bezrobotną, bez prawa do zasiłku. Ponadto powód oprócz w/w choroby boryka się ze schorzeniem dny moczanową,

d) poprzez uznanie, że podjęcie i wykonywanie przez powoda prac społecznych w miejskim szpitalu świadczy o tym, iż jest w stanie wykonywać prace zarobkowe. Tymczasem prace te świadczone były w ramach wykonania kary ustalonej przez Sąd kamy, ponadto sam fakt ich wykonywania nie przesądza o tym, że gdyby skarżący starał się o taką pracę, to by ją dostał. Szpital przyjął E. C. (1) tylko dlatego, że taką treść miało orzeczenie sądowe.

Wskazując na powyższe, skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w ten sposób, że ustalić, że z dniem wniesienia pozwu tj. z dniem 3 lipca 2017 r. wygasł obowiązek alimentacyjny nałożony na powoda wobec pozwanej na podstawie wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku I Wydział Cywilny z dnia 11 sierpnia 2016 r. o sygn. akt I ACa 234/16 zmieniającego wyrok Sądu Okręgowego w Suwałkach I Wydział Cywilny z dnia 21 grudnia 2015 r. o sygn. akt I C 304/15, ewentualnie obniżenie z dniem wniesienia pozwu obowiązku alimentacyjnego nałożonego na powoda wobec pozwanej na podstawie wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku I Wydział Cywilny z dnia 11 sierpnia 2016 r. o sygn. akt I ACa 234/16 zmieniającego wyrok Sądu Okręgowego w Suwałkach I Wydział Cywilny z dnia 21 grudnia 2015 r. o sygn. akt I C 304/15 z kwoty po 600,00 zł miesięcznie do kwoty po 50,00 zł miesięcznie oraz zasądzenie od pozwanej na jego rzecz zwrotu kosztów procesu, w tym zwrotu kosztów zastępstwa procesowego przed Sądem I i II instancji według norm przepisanych.

W odpowiedzi na apelację, pozwana E. C. (2) wniosła o jej oddalenie.

Sąd Okręgowy ustalił i zważył, co następuje:

Apelacja powoda zasługuje na częściowe uwzględnienie.

W ocenie Sądu Okręgowego po przeprowadzonym w sposób prawidłowy postępowaniu dowodowym Sąd Rejonowy niedostatecznie uwzględnił zmiany w sytuacji osobistej i majątkowej powoda obniżając obciążający go obowiązek alimentacyjny w stopniu nieadekwatnym do poczynionych ustaleń faktycznych. Ponadto na rozprawie apelacyjnej doszło do ujawnienia nowych okoliczności dotyczących sytuacji majątkowej pozwanej, które nie były znane Sądowi Rejonowemu, a mają istotny wpływ na ocenę jej potrzeb mieszkaniowych. Uzupełniająca zatem Sąd Okręgowy ustalił, że umową zawartą dnia 26 stycznia 2017 r. pozwana nabyła nieruchomość położoną w E. przy ulicy (...) o powierzchni 0,0884 ha, która była własnością rodziców powoda W. i I. małż. C. (odpis z księgi wieczystej nr (...) - k. 85-93). Nie nieruchomości tej – według niezakwestionowanych wyjaśnień powoda – znajdują się dwa budynki mieszkalne, z których większy składa się z trzech lokali mieszkalnych. Nieruchomość ta jest obecnie obciążona osobistym prawem dożywocia na rzecz W. C., drugi z dożywców I. C. zmarł (wyjaśnienia - k. 95-95v., dokumentacja fotograficzna – k. 94).

Na wstępie wskazać należy, iż pewne skutki prawne zawarcia małżeństwa gasną na skutek rozwodu, jednak inne trwają bez względu na rozwiązanie małżeństwa. W konsekwencji źródłem prawa rozwiedzionego małżonka do otrzymywania środków utrzymania nie jest rozwód, lecz istniejące wcześniej małżeństwo. Obowiązek świadczeń alimentacyjnych po rozwodzie (art. 60 k.r.o.) stanowi kontynuację obowiązku wzajemnej pomocy powstałego przez zawarcie związku małżeńskiego (art. 27 k.r.o.). Małżeństwo jest bowiem związkiem dwojga osób, obejmującym w zasadzie całość ich życia. Cel i społeczne znaczenie związku małżeńskiego wymagają, by niektóre konsekwencje jego zawarcia trwały nawet po rozwiązaniu małżeństwa. Jednym z takich skutków jest istniejący w określonych w ustawie przypadkach obowiązek alimentacyjny między rozwiedzionymi małżonkami, uregulowany w art. 60 - 61 k.r.o. Przesłanką, od której zależne jest powstanie obowiązku alimentacyjnego małżonka ponoszącego – jak powód - wyłączną winę rozkładu pożycia małżeńskiego, jest spowodowanie przez rozwód istotnego pogorszenia sytuacji materialnej małżonka niewinnego (art. 60 § 2 k.r.o.). Dla oceny, czy warunek przewidziany w art. 60 § 2 k.r.o. został spełniony, istotne jest porównanie każdorazowej sytuacji materialnej małżonka niewinnego z hipotetycznym położeniem, jakie istniałoby, gdyby rozwód nie został w ogóle orzeczony i gdyby małżonkowie kontynuowali pożycie.

Ocena, w jakim zakresie nastąpiło istotne pogorszenie sytuacji materialnej małżonka niewinnego, zależy od porównania sytuacji, w jakiej niewinny małżonek znalazł się wskutek orzeczenia rozwodu, z sytuacją, w jakiej znajdowałby się, gdyby rozwodu nie orzeczono i gdyby pożycie małżonków funkcjonowało prawidłowo (por. wyrok SN z dnia 7 maja 1998 r., sygn. akt III CKN 186/98, LEX nr 83804), nie zaś z sytuacją rzeczywiście występującą przed rozwodem. Równocześnie zakres obowiązku alimentacyjnego małżonka wyłącznie winnego zależy od jego możliwości zarobkowych i majątkowych. W efekcie może on ulegać zmianie w okresie istnienia obowiązku alimentacyjnego z uwagi na zmianę możliwości zarobkowych małżonka zobowiązanego do alimentacji, jak też zmianę sytuacji materialnej małżonka uprawnionego do alimentowania. W tym bowiem zakresie obiektywnie ulegałyby zmianie sytuacja materialna rodziny, gdyby nie doszło do orzeczenia rozwodu i małżonkowie nadal prowadzili wspólne gospodarstwo domowe.

Zmianą stosunków w rozumieniu przepisu art. 138 k.r.o., jest każda zmiana wpływająca na zmniejszenie lub zwiększenie kryteriów opisanych w przepisie art. 135 § 1 k.r.o. (zmiana ilościowa i jakościowa) z tym, że zmiana ta musi mieć charakter istotny. Innymi słowy chodzi tutaj o istotne zmniejszenie lub zwiększenie możliwości zarobkowych i majątkowych zobowiązanego do alimentacji albo istotne zwiększenie lub zmniejszenie się usprawiedliwionych potrzeb uprawnionego, wskutek czego ustalony zakres obowiązku alimentacyjnego wymaga skorygowania przez stosowne zmniejszenie albo zwiększenie wysokości świadczeń alimentacyjnych. Uwzględnienie roszczenia (uchylenie, czy obniżenie alimentów) wymagało zatem wykazania przez twierdzącego, że zmiana taka nastąpiła po uprawomocnieniu się wyroku zasądzającego świadczenie alimentacyjne.

W przedmiotowej sprawie od daty ustalenia obowiązku alimentacyjnego powoda względem pozwanej w kwocie 600,- zł doszło, w ocenie Sądu Okręgowego, do istotnego pogorszenia sytuacji materialnej powoda: z przedsiębiorcy prowadzącego działalność gospodarczą w branży hotelarskiej stał on się osobą bezrobotną, bez prawa do zasiłku. Z uwagi na pogarszający się stan zdrowia (m.in. dna moczanowa) nie podejmuje on zatrudnienia. Jedynym źródłem utrzymania powoda stanowią oszczędności pozostałe ze sprzedaży domu będącego składnikiem majątku wspólnego stron, tj. kwota 38.000,00 zł. Nie posiada on tytułu prawnego do zajmowania jakiegokolwiek mieszkania ani też możliwości sfinansowania jego zakupu przy braku środków i obecnym braku zatrudnienia.

Zdaniem Sądu Okręgowego, zasadniczo należy podzielić stanowisko Sądu Rejonowego, iż w zakresie możliwości zarobkowych powoda mogłoby mieścić się uzyskanie dochodu na poziomie tzw. najniższej krajowej. Sytuacja ta byłaby jednak możliwa do osiągnięcia, gdyby nie cierpiał on na szereg schorzeń oraz miał mniej lat niż ma obecnie. W ocenie Sądu Okręgowego, obecny stan zdrowia powoda oraz jego wiek (63 lat) w znacznym zakresie pomniejszają jego szanse na uzyskanie zatrudnienia, szczególnie jeśli się też zważy, że powód wcześniej nie pracował w wyuczonym zawodzie masażysty, a od 1997 roku zajmował się wyłącznie zarządzaniem hotelem. Z powyższego wynika, że powód nie posiada dużego doświadczenia, które mógłby wykorzystać w innym zawodzie.

Rację ma też skarżący, że sytuacja majątkowa pozwanej uległa polepszeniu. Pozwana otrzymuje świadczenie emerytalne w wysokości 854,00 zł. Dodatkowo pozwana dysponuje oszczędnościami w kwocie 180.000,00 zł, które mogą podlegać oprocentowaniu. Nie bez znaczenia jest też fakt, że – w przeciwieństwie do powoda – pozwana ma zapewnione potrzeby mieszkaniowe. Na terenie L., gdzie pozwana przebywa, korzysta z mieszkania córki. Od stycznia 2017 r. pozwana na terenie Polski jest właścicielem zabudowanej nieruchomości przy ulicy (...) w E., co powoduje iż jej twierdzenia o konieczności przeznaczenia środków uzyskanych z tytułu podziału majątku na zabezpieczenie swoich potrzeb mieszkaniowych poprzez zakup mieszkania w Polsce nie są usprawiedliwione. Ponadto pozwana mogłaby częściowo wynajmować lokale mieszkalne na ww. nieruchomości czerpiąc dochody na własne utrzymanie.

Mając na względzie powyższe, zdaniem Sądu Okręgowego, nie można zgodzić się ze stanowiskiem Sądu Rejonowego, iż alimenty w wysokości 300,00 zł miesięcznie są adekwatne do usprawiedliwionych potrzeb pozwanej oraz do możliwości zarobkowych i majątkowych powoda, zwłaszcza w sytuacji, gdy nie ma on dużych szans na znalezienie zatrudnienia, utrzymuje się wyłącznie z oszczędności oraz musi zapewnić sobie mieszkanie.

Biorąc pod uwagę wszystkie podniesione powyżej okoliczności Sąd Okręgowy uznał, że alimenty w rozmiarze, w jakim ustalił je Sąd I instancji nie odpowiadają aktualnym możliwościom zarobkowym i majątkowym powoda. Zdaniem Sądu Okręgowego obciążający powoda obowiązek alimentacyjny powinien być ustalony na poziomie 50,00 zł miesięcznie. Powód nie wnosił o uchylenie obowiązku alimentacyjnego, zaś słusznie Sąd Rejonowy nie dopatrył się w niniejszej sprawie przesłanek do ustalenia wygaśnięcia tego obowiązku. Wygaśnięcie obowiązku alimentacyjnego określonego w art. 60 § 1 i 2 k.r.o. powoduje jedynie śmierć jednego z małżonków, zawarcie nowego związku małżeńskiego przez małżonka uprawnionego do alimentów oraz, w przypadku, gdy zobowiązanym nie jest małżonek wyłącznie winny rozkładu pożycia, upływ lat pięciu od orzeczenia rozvodu (art. 60 § 3 k.r.o).

W konsekwencji, mając na uwadze całokształt powołanych wyżej okoliczności, Sąd Okręgowy na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. orzekł jak w punkcie I wyroku. Uznając apelację za zasadną jedynie częściowo Sąd w pkt II wyroku na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację w pozostałym zakresie.

O kosztach postępowania pierwszoinstancyjnego Sąd Okręgowy rozstrzygnął na zasadzie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. W rozpoznawanej sprawie - biorąc pod uwagę, że powództwo ewentualne strony powodowej zostało uwzględnione w całości - pozwana powinna zwrócić powodowi całość poniesionych kosztów procesu wynoszących kwotę 2.177,00 złotych, obejmujących: opłatę sądową od pozwu (360,00 zł), opłatę skarbową od udzielonego pełnomocnictwa (17,00 zł) oraz wynagrodzenie radcowskie (1.800,00 zł) ustalone na podstawie § 2 pkt 4 w zw. z § 4 ust. 4 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2015 r., poz. 1804).

Uwzględniając zaś wynik postępowania odwoławczego, o kosztach postępowania apelacyjnego w kwocie 1.080,00 zł - na które złożyły się: opłata sądowa od apelacji (180,00 zł) oraz wynagrodzenie pełnomocnika (900,00 zł) - rozstrzygnięto w myśl art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. w zw. z art. 391 k.p.c. w zw. z art. 108 § 1 k.p.c. w zw. z § 2 pkt 4 w zw. z § 4 ust. 4 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 1 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2015 r., poz. 1804).

SSO Alicja Wiśniewska SSO Elżbieta Iwona Cembrowicz SSO Małgorzata Szostak-Szydłowska